

Kapitel 2

Fördomar och undanflykter

Den första svårigheten med att skriva om detta ämne består i att termen ”jude” under de senaste 150 åren brukats i två ganska olika betydelser. Låt oss för att förstå detta tänka oss tillbaka till år 1780. Den då allmänt vedertagna betydelsen av termen ”jude” sammanföll i stort sett med den judiska identiteten såsom judarna själva uppfattade den. Denna identitet var först och främst religiös, men religionens föreskrifter styrde i detalj det dagliga beteendet på alla livets områden, individens liv såväl som kollektivets, bland judarna själva såväl som umgänget med icke-judar. På den tiden var det bokstavligen sant att en jude inte ens kunde dricka ett glas vatten i en icke-judes hem. Och samma grundläggande lagar för uppförandet mot icke-judar gällde i Jemen likaväl som i New York. Vilken term man än använder om judarna av år 1780 – och jag vill inte råka i något metafysiskt gräl om termer som ”nation” och ”folk”¹ – är det tydligt att alla judiska samhällen vid denna tid levde i avskildhet från de icke-judiska samhällen de befann sig i.

Emellertid förändrades allt detta i två samtidiga processer som började i Holland och England, fortsatte i revolutionens Frankrike och i länder som följde den franska revolutionens exempel, varpå de gick vidare i de moderna monarkierna på artonhundratalet: judarna vann betydande individuella rättigheter (i vissa fall full likhet inför lagen), och det judiska samhällets lagfästa makt över sina medlemmar upphävdes. Noteras bör att de två processerna skedde samtidigt och att den senare, ehuru mindre allmänt känd, är viktigare än den förra.

Sedan senromersk tid ägde de judiska samhällena betydande laglig makt över sina medlemmar. Det rörde sig inte bara om sådan makt som uppkommer genom frivillig mobilisering av det sociala trycket (till exempel vägran att på något sätt umgås med en jude som blivit bannlyst, vägran att ens begrava hans döda kropp), utan också det ohöjda våldets makt: prygel, fängslande, fördrivning – allt detta kunde de rabbinska domstolarna helt lagligt ådöma enskilda judar för allehanda förseelser. I flera länder sträckte sig denna makt ända till utmätandet av dödsstraff, som man också tillämpade, ibland med särskilt grymma metoder såsom prygel till döds. Spanien och Portugal är härvidlag anmärkningsvärda exempel. Statsmakten i både kristna och muslimska länder inte bara tillät dylikt utan rentav främjade det. Förutom det allmänna motivet att vidmakthålla ”lag och ordning” hade statsmakten i vissa länder även ett direkt finansiellt motiv att gynna den judiska rättskipningen. Så till exempel kan man i spanska arkivuppgifter från 1200- och 1300-talen finna att de mesthängivna katolska kungarna av Kastilien och Aragonien meddelade sina knappast mindre nitiska ämbetsmän många och detaljerade föreskrifter om hur de skulle samarbeta med rabbinerna i att tvinga judarna iaktta sabbatsbuden. Varför då? Jo, sedan en jude blivit bötfälld av en rabbinsk domstol för brott mot sabbaten, skulle rabbinerna överlämna nio tiondelar av bötesbeloppet till kungen – ett mycket vinstbringande och effektivt arrangemang. Likaså kan man citera ur de *responsa* den berömde rabbi Moshe Sofer i Pressburg skrev strax före år 1832 till judarna i Wien i det egentliga Österrike, där judarna redan fått betydande individuella rättigheter.² (Pressburg, nu Bratislava, låg då i det självstyrande kungariket Ungern inom Donaumonarkin.) Han klagar över att judarna i Wien blivit slappa med att iaktta religionsbuden, sedan den judiska församlingen i staden förlorat sin makt att straffa överträdare, och han tillägger: ”När jag här i Pressburg får veta att en judisk butiksägare vågat hålla öppet på någon av de mindre helgdagarna, skickar jag genast polisen på honom, så att han hamnar i fängelse.”

Detta var det viktigaste sociala faktum i judarnas liv före den moderna statens uppkomst: det var med

fysiskt tvång judarna iakttog sina religionsbud och fick dem inskräpta i sin uppfostran. Detta tvång kunde de slippa bara genom att övergå till majoritetens religion, vilket då innebar en fullständig brytning med alla övriga judar och därför var mycket opraktiskt utom under en religiös kris.³

Sedan den moderna staten väl uppstått, miste det judiska samhället sin makt att straffa eller terrorisera enskilda judar. Därmed brast de bojor som fjättrat människorna i det mest slutna av alla slutna samhällen, ett av de mest totalitära samhällena i mänsklighetens hela historia. Denna frigörelse kom mestadels utifrån, även om det fanns en del judar som bidrog till den inifrån, men dessa var till en början mycket få. Detta slags frigörelse skulle få mycket allvarliga följder för framtiden. Liksom det i Tyskland (enligt A.J.P. Taylors mästerliga analys) var lätt att förena reaktionens sak med patriotismens, då mänskliga rättigheter och likhet inför lagen i själva verket var ideer som infördes i Tyskland av franska revolutionens och Napoleons armeer och man kunde brännmärka frihetssträvan som något otyskt, så har det visat sig mycket lätt att bland judarna, särskilt i Israel, angripa alla de ideer och ideal som hör till humanismen och rättssamhället (för att inte säga demokratin) såsom ”ojudiska” eller ”judefientliga” – vilket de faktiskt också är i historisk bemärkelse – och såsom principer som kan användas i ”det judiska intresset”, men saknar giltighet då de används mot ”det judiska intresset”, när till exempel araber åberopar samma principer. Detta har – återigen som i Tyskland och andra nationer i Mellaneuropa – lett till en falsk, sentimental och ultraromantisk judisk historieskrivning, ur vilken alla obekväma fakta rensats ut.

Så finner man i Hannah Arendts omfattande skrifter, antingen de handlar om totalitarism eller judar eller bådadera⁴, icke den ringaste antydning om hur det judiska samhället i 1700-talets Tyskland egentligen såg ut: bokbränning, förföljelse av författare, gräl om amulettens magiska kraft, förbud mot den mest elementära ”icke-judiska” utbildning, såsom undervisning i riktig tyska, ja rent av tyska skrivet med latinska alfabetet.⁵ Inte heller finner man i de många ”judarnas historia” på engelska elementära fakta om den inställning den judiska mystiken (nu så på modet i vissa kretsar) har till icke-judar: att dessa anses formligen vara Satans lemmar och att de få icke-sataniska individerna bland dem (det vill säga de som övergår till judendomen) i själva verket är ”judiska själar”, som gick förlorade när Satan våldförde sig på den Heliga Frun (*Shekhina* eller Matronit, en av de kvinnliga beståndsdelarna i Gudomen, enligt kabbalan syster och hustru till den yngre manlige Guden) i hennes himmelska boning. De stora auktoriteterna, såsom Gershom Scholem, har lånat sin auktoritet åt ett system av bedrägerier på alla ”känsliga områden”, varvid de mer populära är de mest oärliga och vilseledande.

Men de sociala konsekvenserna av denna frigörelseprocess blev att en jude, för första gången sedan omkring år 200,⁶ fick friheten att göra vad han ville inom gränserna för landets borgerliga lag utan att behöva betala för sin frihet genom att övergå till en annan religion. Friheten att studera och läsa böcker på moderna språk, friheten att läsa och skriva böcker på hebreiska utan att dessa behövde godkännas av rabbinerna (som alla böcker på hebreiska eller jiddisch förut måste), friheten att äta annan mat än kosher, friheten att strunta i de många absurda tabun som reglerar sexuallivet, ja till och med friheten att tänka – ty ”förbjudna tankar” hör till de värsta synderna – alla dessa friheter fick judarna i Europa (och därefter i andra länder) av europeiska regimer, som var moderna eller rentav absolutistiska och i det senare fallet samtidigt antisemitiska och tyranniska. Nikolaus I av Ryssland var en ökad antisemit och lät stifta många lagar mot judarna i sitt rike. Men han stärkte också ”lag och ordning” i Ryssland – inte enbart den hemliga polisen utan också den vanliga ordningsmakten och gendarmeriet – med den påföljd att det blev svårt att mörda judar på befallning av dessas

rabbiner, medan det hade varit ganska lätt att göra det i Polen före år 1795. Den ”officiella” judiska historieskrivningen fördömer denne tsar på *båda* punkterna. Ett par exempel: I slutet av 1830-talet hade en ”helig rabbin” (*tzadik*) i en judisk småstad i Ukraina beordrat att en kättare skulle mördas genom att kastas i det kokheta vattnet i stadens badhus, och samtida judiska källor noterar med häpnad och fasa att mutor ”inte längre gjorde avsedd verkan”, så att inte bara förövarna av dådet utan också den helige mannen strängt straffades. Metternichregimen i Donaumonarkin före år 1848 var okänd för sin reaktionära hållning och fientlighet mot judarna, men den tillät inte giftmord ens på liberala rabbiner. När regimen makt tillfälligt försvagades under revolutionsåret 1848, blev det första den judiska församlingen i galiziska Lemberg (nu Lviv i Ukraina) gjorde med sin nu återvunna frihet att giftmörda den liberale rabbin som den lilla ickeortodoxa judiska gruppen i staden importerat från Tyskland. För övrigt bestod ett av hans kätterier i att han förordat och faktiskt förrättat bar-mitzva-ceremonin, som då nyligen uppfunnits.

Frigörelse utifrån

På de senaste 150 åren har termen ”jude” alltså fått en dubbel innebörd, till stor förvirring för en del välmenande människor, särskilt i engelsktalande länder, som tror att de judar de träffar i umgängeslivet är ”representativa” för judar ”i allmänhet”. I de östeuropeiska länderna liksom i arabvärlden var det *krafter utifrån* som befriade judarna från deras egen religions och deras egna samhällens tyranni, men detta skedde för sent och under omständigheter som inte var tillräckligt gynnsamma för en verklig, inre förändring av det sociala livet. I de flesta fall och i synnerhet i Israel har den gamla samhällssynen, samma ideologi – särskilt såsom den är riktad mot icke-judar – och samma grundfalska historieuppfattning bibehållits. Detta gäller även en del av de judar som gått in i ”progressiva” eller vänsterpolitiska rörelser. En närmare granskning av radikala, socialistiska och kommunistiska partier kan ge många exempel på judiska chauvinister och rasister i förklädnad, vilka gått in i dessa partier endast för att främja ”det judiska intresset” och vilka i Israel gillar diskriminering riktad mot icke-judar. Man behöver bara ta reda på hur många judiska ”socialister”, som lyckats skriva om kibbutzen utan att bekväma sig med att nämna att den är en rasistisk inrättning, från vilken icke-judiska medborgare i Israel är helt och hållet utestängda, för att inse att den företeelse vi här talar om inte är på något sätt ovanlig.⁷

Om vi undviker etiketter, som bygger på okunnighet eller hyckleri, ser vi alltså att ordet ’judarna’ och besläktade ord betecknar *två olika och rent av motsatta sociala grupper*, och på grund av den politik Israel för försvinner snabbt det gemensamma som förenar dem båda. Å ena sidan finns judar i den traditionella totalitära mening som dryftades ovan. Å andra sidan finns människor av judisk börd som med sina värderingar införlivat den krets av tankar som Karl Popper hänförde till ”det öppna samhället”. (Det finns också judar, särskilt i Förenta staterna, som inte gjort dessa ideer till sina men försöker låtsas att de accepterat dem.)

Det är viktigt att beakta att *alla* de förment ”judiska kännetecknen” – varmed jag menar alla de utmärkande drag som ytliga så kallade intellektuella i Västerlandet hänför till ”judarna” – är nutida kännetecken, som var alldeles okända under större delen av judarnas historia och som kom till synes först sedan det totalitära judiska samhället börjat mista sin makt. Ta till exempel det berömda judiska sinnet för humor. Det är inte endast så, att humor förekommer mycket sällan i den hebreiska litteraturen före 1800-talet (och då endast under ett fåtal skeden i länder där den judiska överklassen var ganska fri från det rabbinska oket, såsom Italien mellan 1300- och 1600-talen eller det muslimska

Spanien), utan det är även så att den judiska religionen strängeligen förbjuder humor och skämt – utom, betecknande nog, skämt riktade mot andra religioner. Satir riktad mot rabbiner och andra i det judiska samhället ledande personer blev aldrig ett naturligt inslag i judarnas liv, ens i ringa omfattning, såsom motsvarande satir mot präster och andra överhetspersoner blev det bland romersk-katolska kristna. Det fanns inga judiska komedier, lika litet som det fanns komedier i Sparta, och av liknande orsaker.⁸ Eller ta till exempel den judiska lärdomsivern. Förutom en rent religiös lärdom, som själv var i ett tillstånd av förfall och urartning, behärskades judarna i Europa (och i något mindre omfattning i arabländerna) före omkring år 1780 av ett oförlitligt förakt för och hat mot all lärdom (med undantag för Talmud och den judiska mystiken). Stora delar av Gamla Testamentet, all hebreisk poesi utom den som brukades i gudstjänsten, de flesta böcker om judisk filosofi hörde till det som inte lästes, och ofta var själva namnen på dessa verk bannlysta. Studiet av alla språk var strängt förbjudet liksom studiet av matematik och naturvetenskap. Geografi⁹ och historia – även judisk historia – var fullkomligt okända ämnen. Det kritiska sinne, som påstås i så hög grad känneteckna judarna, saknades helt, och ingenting förbjöd man strängare, fruktade man djupare och förföljde man därför grymmare än den mest blygsamma uppfinning eller den mest oskyldiga kritik.

Det var en värld, som var sjunken i den eländigaste vidskepelse, fanatism och okunnighet, en värld där man i förordet till det första arbetet om geografi på hebreiska (utgivet år 1803 i Ryssland) klagade över att väldigt många stora rabbiner förnekade att den amerikanska kontinenten skulle existera med orden ”det är omöjligt”. Mellan den världen och det som i Väst ofta anses ”känneteckna” judarna finns ingenting gemensamt förutom den missförstådda benämningen.

Emellertid längtar många av nutidens judar tillbaka till den världen, sitt förlorade paradiset, det ombonade slutna samhälle ur vilket de fördrevs snarare än befriades. En stor del av den sionistiska rörelsen har alltid velat återställa den världen – och denna del har fått övertaget. Många av de bakomliggande motiven för Israels politik, som så förbryllar de stackars förvirrade ”israelvännerna” i Väst, blir fullkomligt förklarliga när man väl insett att de helt enkelt är reaktionen, reaktionen i den politiska mening detta ord ägt de senaste två hundra åren: en forcerad och på många sätt påhittig och därför illusorisk återgång till den judiska historiens slutna samhälle.

Hinder för förståelse

Historiskt kan det visas att ett slutet samhälle inte är intresserat av någon beskrivning av sig självt. Så är det säkert därför att varje beskrivning delvis är ett slags kritisk analys och således kan uppmuntra till kritiska, 'förbjudna tankar'. Ju öppnare ett samhälle blir, desto mer väcks dess intresse för reflektion över sig självt, först beskrivande och sedan kritisk reflektion över sitt nuvarande sätt att fungera liksom sitt förflutna. Men vad händer, då en särriktning bland de intellektuella vill dra ett samhälle, som redan öppnat sig i avsevärd grad, tillbaka till sitt tidigare totalitära, slutna tillstånd? Då blir samma redskap som användes för det tidigare framåtskridandet – filosofin, naturvetenskapen, historien och framför allt sociologin – de mest effektiva vapnen i 'de intellektuellas förräderi'. De brukas på ett förvänt sätt att tjäna som medel för bedrägeriet, och därunder urartar de.

Den klassiska judendomen¹⁰ var föga intresserad av att beskriva eller förklara sig själv för det egna samhällets medlemmar, vare sig dessa var utbildade (i talmudlärdom) eller ej.¹¹ Det har sin betydelse att det inte skrevs någon judisk historia, ens i den torftigaste krönikestil, från Josefus Flavius' tid (slutet av första århundradet) till renässansen, då historieskrivningen återupplivades för ett kort skede i Italien och i andra länder, där judarna stod under ett starkt italienskt inflytande.¹²

Betecknande nog fruktade rabbinerna judisk historia ännu mer än allmän historia, och den första moderna historieboken utgiven på hebreiska (på 1500-talet) hette *De franska och ottomanska kungarnas historia*. Den följdes av några historieböcker som handlade endast om de förföljelser judar utsatts för. Den första boken om judisk historia i egentlig mening¹³ (som behandlade äldre tider) bannlystes omedelbart och förbjöds av de största rabbinauktoriteterna, och den gavs inte ut igen förrän på 1800-talet. Rabbinauktoriteterna i Östeuropa tillkännagav vidare att alla studier utom de i Talmud var förbjudna, också i de fall ingenting särskilt kunde påträffas i dem som renderade bannlysning, eftersom sådana studier inkräktade på den tid man borde använda antingen till att studera Talmud eller till att tjäna pengar – som skulle användas att understödja talmudlära. Det fanns endast ett kryphål kvar, nämligen den tid som även en from jude av nöden måste tillbringa på avträdet. På detta arena ställe är heliga studier förbjudna, och det var därför tillåtet att där läsa historia, förutsatt att den var skriven på hebreiska och var fullständigt världslig, vilket i själva verket betydde att den måste uteslutande behandla icke-judiska ämnen. (Man kan föreställa sig att de få judar, som vid denna tid – säkert därtill frestade av Satan – fattade intresse för kungarna av Frankrike, ständigt klagade över att de plågades av förstoppning ...) Till följd av detta var de allra flesta judar för två hundra år sedan fullständigt ovetande inte bara om Amerikas existens utan också om den judiska historien och judenhetens samtida tillstånd, och de var helt nöjda med att så förbli.

En totalitär historia

Det fanns emellertid ett område, där de inte fick förbli så nöjda med sig själva – det område som utgjordes av de kristna angreppen på de ställen i Talmud och talmudlitteraturen som är uttryckligen fientliga mot de kristna eller mer allmänt mot icke-judarna. Det är viktigt att märka att denna utmaning uppstod ganska sent i förhållandet mellan kristna och judar – först på 1200-talet. (Innan dess hade kristna auktoriteter i sina angrepp på judendomen använt antingen bibliska eller allmänna argument men förefallit helt okunniga om Talmuds innehåll.) Det kristna fälttåget mot Talmud utlöstes tydligen sedan judar, som var väl hemmastadda i Talmud, övergått till kristendomen. Dessa hade i många fall lockats till kristendomen av den kristna filosofin, som då hade utvecklats med sin starka aristoteliska (och således allmänmänskliga) prägel.¹⁴

Det måste inledningsvis medges att Talmud och talmudlitteraturen alldeles fränsett dess genomgående inslag av fientlighet mot icke-judar i allmänhet, vilket skall diskuteras närmare i kapitel 5 – innehåller mycket kränkande uttalanden och föreskrifter direkt och uttryckligen riktade mot kristendomen. Talmud slungar en rad plumpa beskyllningar mot Jesus i sexuella ting och hävdar dessutom att han straffas i helvetet genom att kokas i avföring – ett påstående som knappast är ägnat att vinna troende kristna för Talmud. Eller man kan citera den föreskrift som anvisar judarna att, helst offentligen, bränna alla exemplar av Nya Testamentet de kommer över. (Denna föreskrift är inte bara alltjämt i kraft utan tillämpas även i nutiden; den 23 mars 1980 brändes hundratals exemplar av Nya Testamentet i Jerusalem under beskydd av *jad le'akhim*, en judisk religiös organisation, som erhåller anslag av Israels religionsdepartement.)

Hur som helst inleddes på 1200-talet ett i många stycken välgrundat, kraftigt angrepp på talmudjudendomen. Här avses inte okunniga smädelser, såsom anklagelsen för ritualmord, vilken spreds av förstockade munkar i små provinsstäder, utan seriösa disputationer som hölls vid tidens bästa europeiska universitet och på det hela taget fördes så hederligt som var möjligt under medeltida betingelser.¹⁵

Hur mötte då judarna – eller rättare sagt rabbinerna – denna utmaning? Det enklaste sättet var att ta till de gamla beprövade vapnen: bestickning och mygel. I de flesta av Europas länder kunde man under den mesta tiden ordna vad som helst med en muta. Ingenstans var denna regel pålitligare än i renässanspåvarnas Rom. *Editio princeps* av den fullständiga samlingen av talmudisk lag, Maimonides' *Mishne Tora* – överfylld med inte bara de mest motbjudande föreskrifter mot alla icke-judar utan också med angrepp uttryckligen riktade mot kristendomen och Jesus (som författaren omnämner med det fromma tillägget "må den ondes namn förgås") – utgavs i orensat skick i Rom år 1480 under Sixtus IV, en politiskt mycket aktiv påve som ständigt var i trängande behov av pengar. (Några år tidigare hade man i Rom också utgivit Apuleius' *Den gyllene åsnan*, den enda äldre utgåva av detta verk, varifrån författarens våldsamma angrepp på kristendomen inte avlägsnats.) Även Alexander VI Borgia var i detta avseende vidsynt.

Också under denna period liksom dessförinnan fanns det alltid något land, där en våg av mot Talmud riktad förföljelse rusade fram för en tid. Men det mer genomtänkta och utbredda angreppet kom först med reformationen och motreformationen, vilka medförde ett större mått av intellektuell ärlighet liksom bättre kunskaper i hebreiska bland kristna lärde. Från och med 1500-talet var all talmudlitteratur, Talmud själv inräknad, underställd kristen censur i skilda länder. I Ryssland fortgick detta till år 1917. Vissa censorer, såsom i Holland, var slappare, medan andra var strängare, och de förgripliga ställena ströks eller mildrades.

Alla nutida studier i judendom, särskilt sådana som gjorts av judar, har framsprungit ur denna kamp och bär intill denna dag sitt upphovs omisskännliga tecken: bedrägeri, apologetik och polemik, likgiltighet eller rent av fientlighet mot sanningssökande. Nästan alla så kallade *judiska studier i judendom* är mer polemik mot en yttre fiende än inomjudisk debatt.

Det är viktigt att märka att detta i början präglade historieskrivningen i nästan alla kända samhällen (utom det gamla Grekland vars tidiga vidsynta historiker angreps av senare sofister för sin bristande fosterländskhet!). Detta gällde de tidiga katolska och protestantiska historikerna, som gav sig i fejd med varandra. De tidigaste nationella historieverken i Europa dryper likaledes av den grövsta nationalism och det värsta förakt för alla andra, närliggande nationer. Men förr eller senare kommer en tid då man gör ett försök att förstå sin motståndare till nationen eller religionen och samtidigt kritisera vissa djupt liggande och viktiga företeelser i den egna gruppens historia, och dessa två processer hänger samman med varandra. När historieskrivningen blir – med Pieter Geyls träffande ord – "en debatt utan slut" i stället för en krigets fortsättning med historieskrivningens medel, då som först blir det möjligt att skriva en human historia, som eftersträvar både noggrannhet och ärlighet, och då förvandlas den till ett av humanismens och självfostrans mäktigaste redskap.

Detta är därför de moderna totalitära regimerna skriver om historien eller straffar historikerna. 16 När ett helt samhälle försöker återgå till totalitarismen, skrivs också en totalitär historia, inte genom tvång ovanifrån utan genom tryck underifrån, vilket är mycket effektivare. Det är vad som hände i den judiska historien, och detta utgör det första hinder vi måste övervinna.

Försvarsmekanismer

Vilka var, närmare besett, de mekanismer (förutom bestickning) de judiska samhällena i samverkan med utomstående krafter använde för att avvärja angreppet på Talmud och annan religiös litteratur? Flera metoder kan urskiljas, vilka alla har fått viktiga politiska följder som avspeglas i den politik Israel för och har fört. Det skulle trötta läsarna om jag för varje enskilt fall anförde

parallellerna med den beginska eller den socialist-sionistiska politiken, och jag är dessutom säker på att läsare, som är någotsånär bevandrade i Mellanösterns politik, själva kan finna likheterna.

Den första mekanism jag skall diskutera är *hemligt trots parat med skenbar foglighet*. Som tidigare förklarats måste talmudställen riktade mot kristendomen eller icke-judar¹⁷ utgå eller mildras – trycket var för starkt. Detta är vad som gjordes: några få av de mest kränkande ställena avlägsnades i sin helhet från alla utgåvor som trycktes i Europa efter mitten av 1500-talet. På alla andra ställen ersattes uttrycken ”icke-jude” och ”främling” (*goj, eino jehudi, nokhri*) – som förekommer i alla tidiga handskrifter och tryckta utgåvor, liksom i alla utgåvor publicerade i muslimska länder – med termer som ”avgudadyrkare”, ”hedning” eller rent av ”kanané” eller ”samarit”, termer som kunde bortförklaras men som judiska läsare kunde känna igen såsom förskönande ersättare för de gamla uttrycken.

Allteftersom angreppet fortsatte, blev försvaret mer utstuderat, ibland med bestående tragiska resultat. Under vissa perioder blev den tsarryska censuren strängare, såg de ovan omnämnda eufemismerna för vad de var och förbjöd också dessa. Då insatte rabbinauktoriteterna termerna ”arabisk” eller ”muslimsk” (på hebreiska *jishma'eli* – som betyder bådadera) eller ibland ”egyptisk” i den rätta beräkningen att de tsaristiska myndigheterna inte skulle ha något att invända mot detta slags smädelse. Samtidigt lät man handskrivna listor över *Utelämnade talmudstycken* gå runt, listor som förklarade alla de nya termerna och angav alla utelämnarna. Före titelbladet i varje volym av talmudlitteraturen fanns ibland en tryckt dementi, som högtidligt förklarade, ibland under ed, att alla fientliga uttryck i denna volym var riktade enbart mot forna tiders avgudadyrkare eller rent av de sedan länge försvunna kananeerna, och inte mot ”folken i vilkas land vi bor”. Efter den brittiska erövringen av Indien kom en del rabbiner på undanflykten att hävda att varje särskilt anstötligt nedsättande uttryck de använde var riktat endast mot indierna. Någon gång hände det att även Australiens urinvånare fick göra tjänst som strykpojkar.

Givetvis var allt detta en avsiktlig lögn från början till slut, och sedan staten Israel väl grundats och rabbinerna kunde känna sig säkra, återinsatte man utan tvekan alla de förgripliga styckena och uttrycken i alla nya utgåvor. (På grund av den enorma kostnad, som en ny utgåva medför, trycks en avsevärd del av talmudlitteraturen, Talmud själv inräknad, såsom nytryck av de gamla utgåvorna. Det är därför som den ovannämnda skriften *Utelämnade talmudstycken* nu har publicerats i Israel i en billig tryckt upplaga med titeln *Hesronot shas.*) Nu kan man alltså läsa helt fritt – och judiska skolbarn får faktiskt lära sig – ställen såsom det¹⁸ som befaller varje jude att, när han går förbi en begravningsplats, uttala en välsignelse, om det är en judisk begravningsplats, men förbanna de dödas mödrar¹⁹, om det är en icke-judisk. I de gamla utgåvorna hade förbannelsen utelämnats eller något av skönorden insatts i stället för ”icke-judar”. Men i rabbi Adin Steinsaltz’ nya israeliska utgåva (fullständig med förklaringar på hebreiska och glossor till de arameiska textavsnitten för att skolbarnen inte skall vara i tvivelsmål om vad de skall säga) har de otvetydiga orden ”icke-judar” och ”främlingar” återinsatts.

Under tryck utifrån har rabbinerna bedrägligen utmönstrat eller mildrat vissa ställen – men inte själva de handlingar som föreskrivs på dessa. Det är ett faktum som måste läggas på minnet, icke minst av judarna själva, att vårt totalitära samhälle under århundraden tillämpat barbariska och omänskliga seder som förgiftat judarnas sinnen och fortsätter att så göra. (Dessa omänskliga seder kan inte bortförklaras som blotta reaktionen på antisemitism eller judedeföljelse; de är omotiverade utslag av barbari riktade mot alla människor. Vi tänker oss att en from jude besöker Australien för

första gången i livet och råkar komma i närheten av en begravningsplats för aboriginer. Han måste då – som en gärd av gudsdyrkan – förbanna mödrarna till de döda som där ligger begravda.) Om vi inte ser denna sociala verklighet för vad den är, blir vi alla delaktiga i bedrägeriet och medskyldiga till den fortgående förgiftningen av nuvarande och kommande generationer, med alla de följer detta får.

Bedrägeriet går vidare

Nutida experter på judendomen har inte bara fortsatt bedrägeriet utan även bättrat på de gamla rabbinmetoderna, såväl i fräckhet som i lögnaktighet. Jag förbigår här de olika framställningarna av antisemitismens historia såsom icke värda att seriöst beaktas. Jag skall ge bara tre särskilda och ett allmänt exempel på de mer moderna ”akademiska” bedrägerierna.

År 1962 publicerades i Jerusalem en del av den tidigare nämnda maimonideslagboken, den så kallade *Kunskapens bok*, som innehåller de mest grundläggande reglerna för judisk tro och levnad. Det var en tvåspråkig upplaga med den hebreiska texten och den engelska översättningen på varandra motstående sidor.²⁰ Den hebreiska texten hade återställts till sin ursprungliga renhet, och befallningen att utrota judiska otrogna stod fullt uttalad: ”Det är en plikt att utrota dem med ens egna händer.” I den engelska översättningen hade detta mildrats något: ”Det är en plikt att vidta åtgärder för att förgöra dem.”

Men sedan fortsätter den hebreiska texten med att ge exempel på ”otrogna” som måste utrotas: ”Såsom Jesus av Nasaret och hans lärjungar, och Tzadok och Baitos²¹ och deras lärjungar, må de ondas namn ruttna.” *Icke ett enda ord* av detta återges i den engelska texten på motstående sida (78a). Trots att denna bok har en stor spridning bland experter i engelsktalande länder, har så vitt jag vet inte någon av dem protesterat mot detta uppenbara bedrägeri, och detta är mycket betecknande.

Det andra exemplet tar jag från Förenta staterna. Åter igen rör det en engelsk översättning av en bok av Maimonides. Förutom att han sammanställde Talmuds lagar var han även filosof. Hans *Vägledning åt den rådlöse* anses med rätta vara den judiska religionsfilosofins förnämsta verk, och det läses och används i vida kretsar än i dag. Tyvärr hade Maimonides inte bara en avvisande hållning emot icke-judar i allmänhet och kristna i synnerhet. Han var dessutom rasist emot svarta. Inemot slutet av sin *Vägledning* dryftar han i ett avgörande kapitel (bok III, kapitel 51) hur olika delar av mänskligheten kan uppnå det högsta religiösa värdet, den sanna gudsdyrkan. Följande slags människor anser han vara ur stånd att ens komma nära detta värde:

Vissa av turkarna [det vill säga den mongoliska rasen] och nomaderna i norr, och de svarta och nomaderna i söder, och de som liknar dem i våra egna områden: Och deras väsen är som stumma djurs väsen, och enligt min åsikt står de inte på människornas nivå, och deras nivå bland de ting som finns till är lägre än människans och högre än apans, ty de har mer än apan människans utseende och likhet.

Vad gör man då med ett sådant textavsnitt i ett för judendomen synnerligen viktigt och *nödvändigt* verk? Inser sanningen och dess följer? Gud förbjude! Medger (som exempelvis så många kristna lärde gjort i liknande omständigheter) att en mycket stor judisk auktoritet hyste de värsta rasistiska åsikter om de svarta och med detta medgivande gör ett försök till självfostran till verklig humanitet? Bort det! Jag kan nästan föreställa mig hur judiska lärde i Förenta staterna rådgjorde med varandra, ”vad ska man göra?” – ty man *måste* översätta boken, eftersom de amerikanska judarnas kunskaper i

hebreiska är i nedgång. Antingen det skedde genom fleras samråd eller en mans ingivelse fann man en lyckad ”lösning”. Det finns en populär amerikansk översättning av *Vägledningen*. Den gjordes av en viss Friedlander, utgavs så tidigt som 1925 och har sedan dess blivit omtryckt i många upplagor, varav flera i pocket. I denna bok har det hebreiska ordet *kushim*, som betyder svarta, helt enkelt translitererats och uppträder i formen ”Kushites”, ett ord som ingenting betyder för dem som inte kan hebreiska och inte får en *munlig* förklaring av en beredvillig rabbin.²² Under de många år som gått sedan 1925 har ingen sagt ett ord för att påpeka det ursprungliga bedrägeriet eller den sociala verklighet som utgör grunden för att det drivs vidare. Detta var ju även den tid då man ivrigt deltog i Martin Luther Kings kampanjer, som stöddes av så många rabbiner och andra judiska ledare. Många av dessa måste ha varit medvetna om den rasistiska inställning emot svarta som ingår i deras judiska arv.²³

Naturligtvis drivs man till hypotesen att en hel del av Martin Luther Kings anhängare bland rabbinerna antingen var rasister mot de svarta och stödde King av taktiska skäl, för ”det judiska intresset” (i önskan att få de svartas stöd för den amerikanska judenheten och för Israels politik), eller fullfjädrade hycklare och nära nog schizofrena, i stånd att mycket snabbt växla från hemlig förtjusning över vanvettiga rasläror till uttalad hängivenhet för den antirasistiska kampen – och sedan växla tillbaka – och tillbaka igen.

Det tredje exemplet är taget från en bok som har långt mindre allvarlig, vetenskaplig avsikt – men därför är desto populärare: *The Joys of Yiddish* av Leo Rosten. Detta sorglösa verk publicerades först i Förenta staterna år 1968 och har sedan omtryckts i många upplagor, varav flera gånger som pocketbok i Penguin-serien. Det är ett slags ordlista över sådana jiddischord som ofta används av judar och även icke-judar i engelsktalande länder. Varje uppslagsord har här fått en detaljerad förklaring, och ordets bruk belyses med mer eller mindre lustiga anekdoter. Dessutom ges en etymologisk förklaring, som (på det hela taget korrekt) anger från vilket språk ordet upptagits i jiddisch och vad det betyder på detta språk. Uppslagsordet *shaygets* – vars huvudbetydelse är ”pojke eller ung man av icke-judisk börd” – utgör härvidlag ett undantag. För detta ord uppger etymologidelen endast det kryptiska ”från hebreiskan” men inte det hebreiska ursprungsordets form eller innebörd. Under uppslagsordet *shiksa* däremot – femininformen av *shaygets* – anger författaren faktiskt den ursprungliga hebreiska betydelsen såsom ”fläck” (engelska: ”blemish”, ö. a.). Detta är en fräck lögn, som var och en vet som kan hebreiska. *Megiddo Modern Hebrew-English Dictionary*, utgivet i Israel, definierar *sheketz* korrekt så: ”orent djur; vämjelig varelse, styggelse (vardagligt – uttalat shaygets) usling, slyngel; icke-judisk yngling”.

Mitt sista, mer allmängiltiga exempel är om möjligt ännu mer chockerande än de andra. Det avser den hassidiska rörelsens hållning till icke-judar. Hassidismen – en fortsättning (och försämring!) av den judiska mystiken – är alltjämt en levande rörelse med hundratusentals aktiva anhängare, som är fanatiskt hängivna sina 'heliga rabbiner'. Många av dessa rabbiner har uppnått ett mycket stort inflytande i Israel, på ledarna för de flesta politiska partier och ännu mer på krigsmaktens högre nivåer.

Vad slags åsikter hyser då denna rörelse om icke-judar? Låt oss till exempel ta den berömda *Hatanja*, en bok av fundamental betydelse för habbadrörelsen, en av hassidismens viktigaste grenar. Enligt denna är alla icke-judar helt och hållet sataniska varelser ”hos vilka det absolut inte finns något gott”. Också ett icke-judiskt foster är kvalitativt annorlunda ett judiskt. En icke-judes själva existens är ”oväsentlig”, medan däremot hela världsalltet skapades enbart för judarnas skull.

Denna bok sprids i otaliga upplagor, och dess ideer utbredds vidare i de många "tal" habbads nuvarande Führer (ett ärftligt ämbete) hållit. Denne, den så kallade lubavitchrabbinen M. M. Schneurssohn, leder sin mäktiga världsomspännande organisation från sitt högkvarter i New York. I Israel sprids dessa tankar vitt och brett bland allmänheten, i skolorna och i krigsmakten. (Enligt ett vittnesmål av Shulamit Aloni, ledamot av knesset, ökade habbad sin propaganda särskilt kraftigt inför den israeliska invasionen av Libanon i mars 1978, varvid syftet var att förmå läkare och annan sjukvårdspersonal att avstå från att bistå "icke-judiska sårade". Denna nazianstrukna uppmaning avsåg inte särskilt araber eller palestinier utan icke-judar rätt och slätt, *gojim*.) En tidigare israelisk president, Shazar, var en ivrig habbadanhängare. Många andra israeliska och amerikanska politiker på toppnivå – med premiärminister Begin i spetsen – har offentligt fjäskat för och stött denna rörelse. Detta har de gjort trots att lubavitchrabbinen också är mycket impopulär. I Israel kritiserar han i vida kretsar för att han vägrar komma till det heliga landet om så bara på besök. Av dunkla messianska skäl uppehåller han sig i New York, där han är okänd för sin hatiska inställning mot de svarta.

Att habbad trots dessa praktiska svårigheter kan åtnjuta offentligt stöd av så många politiker på toppnivå, beror mycket på den alltigenom oärliga och vilseledande framställning de forskare givit som skrivit om hassidismen och dess gren habbad. Detta gäller i synnerhet dem som skrivit eller skriver om detta på engelska. De tiger om de hassidiska texternas egna skriande bevis, liksom om de sentida politiska slutsatser som följer av dem. Dessa slutsatser tränger sig på även dem som aldrig så flyktigt läser de hebreiskspråkiga israeliska tidningarna. På dessas sidor kungör lubavitchrabbinen och andra hassidiska ledare ständigt och jämt de mest ursinnigt blodtörstiga uttalanden och uppmaningar till hat mot alla araber.

En ledande bedragare i detta hänseende och ett gott exempel på bedrägeriets makt var Martin Buber. Inget av hans många verk, som lovprisar hela den hassidiska rörelsen (habbad inräknad), innehåller så mycket som en antydning om vad hassidismen i själva verket lär om icke-judarna. Bedrägeriet blir här ett än större brott genom att Bubers lovprisningar av hassidismen först utgavs i Tyskland i det skede då den tyska nationalismen var i uppgång och nazismen kom till makten. Men medan Buber ögonskenligen motsatte sig nazismen, förhärligade han en rörelse som hyllade och utbredde en lära om icke-judar icke olik nazismens lära om judar. Man kunde naturligtvis hävda att de hassidiska judarna för sjuttio eller femtio år sedan var offer och att "en vit lögn" till skydd för ett offer kan ursäktas. Men följderna av detta bedrägeri är oöverskådliga. Bubers arbeten översattes till hebreiska, gjordes till ett mäktigt inslag i den hebreiska skolutbildningen i Israel, har bidragit till att starkt öka de blodtörstiga hassidledarnas makt och har alltså varit en viktig faktor i uppgången för den israeliska chauvinismen och hatet mot alla icke-judar. Om vi betänker hur många människor som dog av sina skador därför att israelisk sjukvårdspersonal vägrade att vårda dem, därtill uppeggade av hassidisk propaganda, måste vi inse att en tung skuldbörda för deras död vilar på Martin Bubers skugga.

I sitt kryperi för hassidismen hade Martin Buber vida överträffat andra judiska lärde, i synnerhet dem som skrivit på hebreiska (förut jiddisch) eller rent av på europeiska språk men enbart för en judisk läsekrets. I frågor som rörde det inomjudiska intresset hade det en gång funnits en hel del berättigad kritik mot den hassidiska rörelsen. Hassidernas kvinnoförakt (betydligt extremare än det som all judisk ortodoxi har gemensamt), deras missbruk av alkohol, deras fanatiska kult av "heliga rabbiner" (ärftliga ämbeten), som pressade dem på pengar, de talrika vidskepligheter som var egendomliga för dem – dessa och många andra negativa drag kritiserade man. Men Bubers senti-

mentala och bedrägliga romantisering har segrat, i synnerhet i Förenta staterna och Israel, eftersom den var i samklang med den totalitära beundran av allt ”äkta judiskt” och eftersom vissa judiska kretsar ”på vänsterkanten”, där Buber ägde ett särskilt stort inflytande, har gjort hans tankar till sina.

Buber var inte heller ensam om sin inställning, även om han enligt min åsikt var den allra värste i fråga om den ondska han spred och det inflytande han efterlämnat. Där fanns den mycket inflytelserike sociologen och bibelforskaren Yehezkiel Kaufman, som förespråkade folkmord efter mönstret av Josuas bok. Där fanns även den idealistiske filosofen Hugo Shmuel Bergman, som så tidigt som 1914–15 föreslog att alla palestinier skulle fördrivas till Irak. Där fanns ytterligare många andra. Alla var de ”duvor” utåt men använde formuleringar som kunde utnyttjas i den mest extrema arabfientliga betydelse. Alla visade de tendenser till denna religiösa mystik som främjar utbredningen av bedrägerier. Och alla föreföll de vara vänliga människor, som icke ens då de förordade rashat, folkfördrivning och folkmord tycktes vara i stånd att göra en fluga för när – och just därför fick deras bedrägerier så mycket större verkan.

Det är emot förhållandet av omänsklighet vi måste kämpa, denna omänsklighet som inte bara rabbinerna förkunnade utan också de som uppfattas som de största och avgjort de mest inflytelserika av judendomens lärde. Det är emot dessa sentida efterföljare av lögnprofeterna och tjuvpräster vi måste upprepa – också då vi har emot oss en nästan enhällig opinion inom Israel och bland majoriteten judar i sådana länder som Förenta staterna – Lucretius’ varning mot att man avstår från sitt eget omdöme till förmån för religiösa ledares predikningar: *Tantum religio potuit suadere malorum* – ”Till så mycket ont har religionen kunnat driva människorna.” Religionen är inte alltid (som Marx sade) ett opium för folket, men den kan ofta vara det, och när man så använder den genom att dölja sanningen och ge en falsk framställning av religionens verkliga natur, då spelar forskarna, de lärde och intellektuella, som gör detta, rollen av opiumsmugglare.

Men vi kan av denna analys dra en annan, allmännare slutsats om de mest verksamma och mest skrämmande medel människor hittat på att tvinga andra till att göra ont, ljuga och bedra och, medan de själva håller sina händer rena från våldet, fördärva hela folk och driva dem till att förtrycka och mörda. (Ty det kan inte längre råda något tvivel om att de mest fasaväckande dåden i samband med förtrycket på Västbanken har sin grund i judisk religiös fanatism.) Många människor förefaller utgå ifrån att den värsta totalitarismen bygger på det fysiska tvångets välde och torde vända sig till Orwells *1984* för att hämta bilder till att belysa en sådan regim. Men mig tycks det som om denna allmänna åsikt vore mycket felaktig och att Isaac Asimov i sin science fiction kommit farorna i människans väsen mycket närmare, eftersom han alltid framställer det värsta förtrycket såsom något som behärskar individen inifrån. Ingen av de rabbiner och lärde som här angrips, ingen i hela den hop av författare, journalister och offentliga personer, som även med sin tystnad far med lögn och bedrägeri, ingen av dessa känner hotet av att dödas eller skickas i koncentrationsläger – och däri skiljer de sig från Stalins dresserade forskare – de känner bara det sociala trycket. De ljuger av patriotiska skäl, emedan de tror det vara deras plikt att ljuga för vad de uppfattar som det judiska intresset. De är – patriotiska lögnare –, och det är samma patriotism som bringar dem till tystnad när de står inför diskrimineringen och förtrycket av palestinerna.

I förevarande fall står vi också inför en lojalitet av annat slag, en lojalitet som vederfares gruppen utifrån och som ibland är rent av ännu fördärligare. Våldigt många icke-judar (däribland kristna präster och troende lekmän liksom en del marxister från alla marxistiska grupper) hyser den besynnerliga åsikten att det är ett sätt att bringa försoning för förföljelsen mot judarna att inte tala ut

om det onda som judarna själva förövat, utan att delta i spridandet av ”vita lögner” om dem. Den grova anklagelsen för ”antisemitism” (eller ”självhat” i de fall judar anklagas) mot envar som protesterar mot diskrimineringen av palestinier, eller påpekar något faktum om den judiska religionen eller den judiska historien, som strider mot ”den godkända versionen”, slungas med större fientlighet och kraft av icke-judiska ”judevänner” än av judar själva. Denna grupp finns och äger stort inflytande i alla västländer, och det är detta som har möjliggjort för rabbinerna och judendomsforskarna att utbreda sina lögner så, att de inte bara sluppit möta motstånd utan även fått betydande hjälp.

I själva verket har många svurna ”antistalinister” endast bytt ut en avgud mot en annan i sin dyrkan och tenderar att stödja den judiska rasismen och fanatismen med större hetta och oärlighet än de mest hängivna stalinister gjorde. Detta fenomen, att blint och utan förbehåll ge sitt stöd åt allt slags ondskas, så länge det är ”judiskt”, blev särskilt uttalat från omkring 1945, när sanningen om utrotningen av Europas judar blev känd. Det är dock ett misstag att tro att det började först då. Tvärtom går det mycket långt tillbaka i tiden, i synnerhet i socialdemokratiska kretsar. En av Marx’ tidiga vänner, Moses Hess, vida känd och aktad som en av de första socialisterna i Tyskland, visade sig sedermera vara en extrem judisk rasist. Hans åsikter om ”den rena judiska rasen”, publicerade år 1858, skilde sig föga från motsvarande smörja om ”den rena ariska rasen”. Men de tyska socialisterna, mitt uppe i kampen mot den tyska rasismen, teg om sin judiska rasism.

År 1944 och vid den tid kampen mot Hitler fördes godkände det brittiska labourpartiet en plan för palestiniernas fördrivande från Palestina, en plan som liknade Hitlers tidigare planer (intill omkring 1941) för judarna. Denna plan godkändes under påtryckning av judar i partiets ledarskikt. Många av dessa har visat sig mer ”slätkära” i sitt stöd för alla slags åtgärder av Israels regering än de konservativa någonsin var för Ian Smith och hans regim. Men stalinistiska tabun på vänsterkanten är i Storbritannien starkare än motsvarande på högerkanten, och det blir så gott som ingen diskussion ens när labourpartiet stöder Begins regering.

I Förenta staterna råder en liknande situation, och återigen är de amerikanska liberalerna värst.

Detta är inte rätta stället för en undersökning av alla de politiska följderna av denna situation, men vi måste kunna se sanningen: i vår kamp mot den judiska religionens rasism och fanatism är våra största fiender inte bara de judiska rasisterna (och nyttjarna av rasismen) utan också de icke-judar som i andra sammanhang är kända – enligt min åsikt falskeligen – som ”progressiva”.

Ovanstående text utgör kapitel 2 av Israel Shahaks bok *Judisk historia, judisk religion – tyngden av tre tusen år*. Utgiven år 1996 av Foinix Förlag. Engelska originalets titel: *Jewish History, Jewish Religion – the Weight of Three Thousand Years*. Bemyndigad översättning av Lars Adelskog. Copyright © svenska översättningen Lars Adelskog 1996.